

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра історії, правознавства та методики навчання

СИЛАБУС навчальної дисципліни

ПАМ'ЯТКООХОРОННА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Освітній рівень	другий (магістерський)
Статус дисципліни	цикл професійної підготовки, вибіркова
Освітня програма	Історія
Галузі знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладачів

Викладач	Прокопчук Віктор Степанович, доктор історичних наук, професор
Контактний телефон	+380964576009
E-mail:	viktam@i.ua
Профайл викладача	http://nnifi.gnpu.edu.ua/prokopchuk/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій / практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту та в Google Classroom

Анотація курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Пам'яткоохоронна робота в закладах освіти» є формування в майбутніх фахівців історії та археології знань і навичок щодо теоретичних, методичних проблем історичного краєзнавства, його розвитку в Україні, пам'яткоохоронної роботи в нашій країні та закладах освіти (ЗО) ознайомлення з основними джерелами з історії рідного краю.

Предмет пам'яткоохоронної роботи в ЗО включає в себе вивчення мети, завдань, функцій, видів і напрямів історико-краєзнавчої діяльності, розвитку історичного краєзнавства в Україні, методів і форм опрацювання краєзнавчого матеріалу, археологічних, етнографічних, архітектурних, мистецтвознавчих, топонімічних і інших пам'яток, пов'язаних із місцевою історією, зміст пам'яткоохоронної роботи України та в вищих і середніх учбових закладах.

Завдання навчальної дисципліни:

- визначення основних етапів розвитку історичного краєзнавства;
- ознайомлення з теоретичними, методичними проблемами історичного краєзнавства;
- вивчення основних групи джерел із історичного краєзнавства: писемні, речові та усні;
- опанування методики краєзнавчої роботи в учбових, наукових і державних закладах усіх рівнів;
- удосконалення навичок історичного дослідження, шляхом пошуково-краєзнавчої роботи;
- формування в студентів основних знань, умінь історико-краєзнавчої роботи в школах по відбору, аналізу та систематизації необхідного матеріалу.
- формування в студентів основних знань щодо історико-краєзнавчої пам'яткоохоронної роботи в Україні та ЗО.

Вихідні та основні навчальні компетенції.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен *знати*:

- основні теоретичні положення історичного краєзнавства та пам'яткоохоронної роботи в Україні та ЗО;
- джерела історико-краєзнавчих знань;
- краєзнавчі чинники історичного розвитку;
- процеси розвитку природи, населення, господарства та суспільно-політичного життя певних народів у різні періоди її історичного минулого;
- причинно-наслідкові зв'язки між різноманітними явищами та процесами, що відбувалися протягом історичного розвитку;

- головні закономірності формування та розвитку територіальної організації суспільства;

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **уміти:**

- аналізувати трансформації природних умов країни, вплив природних умов і ресурсів на формування та розвиток суспільства;
- охарактеризувати історико-краєзнавчі умови розвитку населення країн світу;
- аналізувати розвиток економіки країн світу, їх територіальну організацію в минулі історичні епохи;
- охарактеризувати історичні етапи формування територій різних країн, трансформації кордонів держав і меж адміністративно-територіальних одиниць;
- працювати з географічними картами, атласами та іншими джерелами історико-краєзнавчої інформації.

Місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців. Вивчення дисципліни «Пам'яткоохоронна робота в ЗО», студентами включає формування базових наукових знань щодо розвитку історичного краєзнавства в Україні та пам'яткоохоронної роботи. Форма контролю – залік.

Міждисциплінарні зв'язки курсу виявляються в інтеграції історичних, географічних, соціологічних і економічних знань для аналізу взаємодії людства з навколишнім середовищем у різні історичні епохи.

Дисципліна «Пам'яткоохоронна робота в ЗО» органічно пов'язана з іншими суспільними та гуманітарними науками. Історична наука може належним чином розвиватися та виконувати покладені на неї завдання за умови, коли всім її періодам, галузям, у тому числі спеціальним дисциплінам, приділятиметься належна увага.

Формування компетентностей, результатів навчання

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та інноваційного характеру в сфері історії.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність спілкуватися українською та іноземною мовами в освітньому процесі, усно та письмово, а також дотримуватись принципів психології та педагогіки під час проведення, презентації результатів досліджень історичного характеру.

ЗК03. Здатність до проведення самостійних досліджень, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних першоджерел та історіографічної традиції; оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК06. Здатність використовувати сучасні методики та цифрові технології в освітньому процесі та при здійсненні досліджень історичного характеру

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК01. Здатність аргументовано проводити наукові дискусії в процесі освітньо-наукової діяльності; виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

ФК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень з обраної тематики.

ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, експертизу пам'яток історії, археології та культури, участі у наукових експедиціях тощо.

Особливості опанування освітнього компоненту під час дистанційної форми навчання

Опанування освітнього компоненту пам'яткоохоронної роботи в ЗО під час дистанційного навчання має свої особливості, котрі можна виділити в кількох аспектах. По-перше, технологічні засоби, такі як платформи для Zoom, Google Classroom, Meet тощо, дозволяють забезпечити інтерактивність і доступ до освітніх матеріалів. Важливо обрати інструменти, котрі підтримують візуалізацію картографічних даних і історичних карт. По-друге, необхідно адаптувати традиційні навчальні матеріали до формату онлайн-освіти, що може включати створення відеолекцій, інтерактивних презентацій, електронних підручників і використання віртуальних екскурсій. Третій аспект стосується методів навчання. Дистанційне навчання вимагає застосування нових методів викладання, таких як проєктна діяльність, групові роботи в віртуальному середовищі, обговорення в чатах і форумах, що сприяє активному залученню студентів у освітній процес. Четвертий аспект – це самостійна робота студентів. Вони повинні більше часу приділяти самостійній роботі з джерелами, історичними картами та науковою літературою, тому важливо надавати чіткі інструкції та рекомендації щодо виконання завдань. П'ятий аспект стосується оцінювання знань і навичок студентів в умовах дистанційного навчання. Воно може бути складнішим, тому необхідно розробити нові критерії оцінювання, котрі врахують

специфіку онлайн-формату, наприклад, використання тестів, презентацій та інших форм контролю.

Дистанційне навчання вимагає гнучкості та креативності як від викладачів, так і від студентів, а також адаптації традиційних методів до нових умов навчання.

Технічне й програмне забезпечення /обладнання: вивчення курсу передбачає використання сучасних прикладних програм і застосунків: Windows 7-11, Google Chrome, MS Office 2010-2018; OpenOffice.org (11); Google classroom, Google meet, Zoom; доступ до інституційного репозитарію бібліотеки університету.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: історичне краєзнавство, музей, пам'яткоохоронна робота, регіон, край, біографістика, просопографія, культурна спадщина.

Структура залікових кредитів курсу

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	Аудиторні заняття		Самостійна робота студентів (СРС)
	лекції	практичні	
Лекція 1. Історичне краєзнавство як невід'ємна частина історичної науки.	2	0	5/8
Лекція 2. Вступ. Предмет і завдання історичного пам'яткознавства.	2	0	5/6
Лекція 3. Шкільне краєзнавство: питання теорії та методології	2/2	0	5/6
Лекція 4–5. Історія формування традицій збереження культурної спадщини: загальна характеристика	2	0	5/6
Лекція 6–7. Історія зародження пам'яткоохоронного руху в Україні та законодавча база нашої держави з питань охорони культурної спадщини	4/2	0	5/6
Лекція 8. «Звід пам'яток історії та культури України» – основа складання державного реєстру пам'яток історії та культури нашої	2	0	5/6

держави. Роль закладів освіти в розвитку історичного краєзнавства			
ПРС 1. Джерела історичного краєзнавства.	0	2/2	5/6
ПРС 2. Методи історико-краєзнавчих досліджень.	0	2	5/6
ПРС 3. Становлення краєзнавства як науки XIX – початок XX ст.	0	2	5/6
ПРС 4. Історичне краєзнавство XX ст.	0	2	5/6
ПРС 5–6. Історія формування традицій збереження культурної спадщини: загальна характеристика	0	2/2	5/6
ПРС 7–8. Сучасна пам'яткоохоронна діяльність	0	2/2	5/6
ПРС 9. Основні напрями, форми та методи використання пам'яток історії та культури в навчально-виховній роботі, залучення здобувачів освіти до їх збереження	0	2	5/6
ПРС 10. Музей ЗО – важливий центр збереження та популяризації історико-культурної спадщини	0	2	5/6
Разом за семестр	14/6	16/6	90/108

Зміст лекційного курсу

Номер теми	Перелік тем лекцій, їх анотації*	Кількість годин	
		денна	Заочна
<i>Змістовий модуль I. Загальна характеристика історичного краєзнавства, становлення світової пам'яткоохоронної роботи</i>			
1.	Лекція 1. Історичне краєзнавство як невід'ємна частина історичної науки 1.Предмет дисципліни «Історичне краєзнавство». 2.Завдання та функції історичного краєзнавства. 3.Зв'язок історичного краєзнавства з іншими науками. 4.Роль дисципліни «Історичне краєзнавство» в розвитку майбутнього педагога.	2	
2	Лекція 2. Вступ. Предмет і завдання історичного пам'яткознавства 1.Основні поняття пам'яткознавство (пам'ятки, рухомі та нерухомі пам'ятки), пам'ятки загальнонаціонального та місцевого значення, культурна спадщина тощо).	2	2

	2. Наукове та суспільне значення пам'яткознавства. 3.Зв'язок пам'яткознавства з іншими історичними дисциплінами та галузями наукових знань.		
3.	Лекція 3. Шкільне краєзнавство: питання теорії та методології 1.Шкільне краєзнавство: функції, джерельна база, завдання. 2.Ключові поняття курсу «Пам'яткоохоронна робота в ЗО». 3.Принципи, методи пам'яткоохоронної роботи в ЗО.	2	2
4–5.	Лекція 4–5. Історія формування традицій збереження культурної спадщини: загальна хаактеристика 1.Історія становлення перших нормативних актів із охорони культурної спадщини. Діяльність М. Реріха (Вашингтонський Пакт). 2.Діяльність ЮНЕСКО в галузі охорони світової спадщини. 3.Історія становлення міжнародних інституцій в галузі охорони пам'яток. 4.Конвенція «Про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини» (1972 р.), «Список всесвітньої спадщини» і «Список всесвітньої спадщини під загрозою».	2	
Змістовий модуль II. Правова охорона культурної спадщини в незалежній Україні, роль ЗО для розвитку краєзнавства			
6–7.	Лекція 6–7. Історія зародження пам'яткоохоронного руху в Україні та законодавча база нашої держави з питань охорони культурної спадщини 1.Історія становлення пам'яткоохоронного руху в Україні. 2.Законодавство України з питань охорони культурної спадщини. (ЗУ України: «Основи законодавства про культуру» (1992 р.), «Про національний архівний фонд і архівні установи» (1993 р.), «Про музеї та музейну справу» (1995 р.), «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» (1999 р.), «Про охорону культурної спадщини» (2000 р.), «Про охорону археологічної спадщини» (2004 р.), «Про утворення Державної служби охорони культурної спадщини» (2002 р.)).	4	2

8.	Лекція 8. «Звід пам'яток історії та культури України» – основа складання державного реєстру пам'яток історії та культури нашої держави. Роль закладів освіти в розвитку історичного краєзнавства 1.Указ Президента України «Про забезпечення підготовки та випуску багатотомного енциклопедичного видання «Звід пам'яток історії та культури України». 2.Роль закладів освіти та педагогічних працівників у розвитку історичного краєзнавства.	2	
Разом		14	6

Зміст лабораторних, практичних занять

Номер теми	Теми практичних занять	Кількість годин	
		Денна	Заочна
<i>Змістовий модуль I. Загальна характеристика історичного краєзнавства, становлення світової пам'яткоохоронної роботи</i>			
1.	ПРС 1. Джерела історичного краєзнавства 1.Групування, типологія та систематизація джерел. 2.Друковані та архівні писемні джерела, статистичні та картографічні матеріали. 3.Речові джерела та матеріальна культура. 4.Усні джерела. 5.Етнографічні та фольклорні джерела. 6.Ономастика в історичному краєзнавстві: мовні джерела, топоніміка.	2	2
2.	ПРС 2. Методи історико-краєзнавчих досліджень 1.Використання загальнонаукових методів у історико-краєзнавчих дослідженнях. 2.Використання історичних методів у краєзнавчих дослідженнях. 3.Застосування методики просопографії в історико-краєзнавчих дослідженнях. 4.Застосування методики біографістики в історико-краєзнавчих дослідженнях.	2	
3.	ПРС 3. Становлення краєзнавства як науки XIX – початок XX ст. 1.Виділення історичного краєзнавства в окрему галузь історичної науки. В. Антонович і М. Костомаров. 2.«Обласництво» як метод краєзнавчих досліджень у працях історико-краєзнавчої школи В. Антоновича.	2	

	3.Історико-краєзначі студії Львівської школи М. Грушевського. 4.Краєзнавство України в період національно-визвольних змагань (1917–1921 рр.).		
4.	ПРС 4. Історичне краєзнавство XX ст. 1.Всеукраїнський археологічний комітет (1924–1933 рр.). 2.Перша Всеукраїнська конференція краєзнавчих товариств. 3.Поновлення краєзнавчої роботи в повоєнний період. Розвиток краєзнавства в 50-ті–70-ті роки XX століття. 4.Історичне краєзнавство в умовах перебудови. Посилення інтересу до минулого. Розкриття архівів.	2	
5–6.	ПРС 5–6. Історія формування традицій збереження культурної спадщини: загальна хаактеристика 1.Сучасні світові тенденції в охороні світової культурної спадщини – Конвенція ЮНЕСКО «Про охорону підводної спадщини», Конвенція ЮНЕСКО «Про охорону нематеріальної спадщини». 2.Правові акти Ради Європи про охорону пам'яток археології. Заходи попередження та боротьби з нелегальними археологічними розкопками. Конвенція «Про охорону європейської археологічної спадщини» (1969 р.), Конвенція «Про охорону європейської археологічної спадщини» (1984 р.). 3.Реституція культурних цінностей. Поняття «Реституція» в Римському праві. Історичні приклади реституції культурних цінностей.	2	2
Змістовий модуль II. Правова охорона культурної спадщини в незалежній Україні, роль ЗО для розвитку краєзнавства			
7–8.	ПРС 7–8. Сучасна пам'яткоохоронна діяльність 1.Створення та діяльність Центру пам'яткознавства України. 2.Діяльність Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1990-ті роки – початок XXI ст.). 3.Загальні проблеми пам'яткоохоронної роботи в Україні. Проблема розшуку та повернення історико-культурних пам'яток у Україну. 4.Проблема реставрації та консервації історико-культурних пам'яток. Сучасна пам'яткознавча діяльність музейних закладів. 5.Роль бібліотек і архівів у системі охорони та збереження пам'яток.	2	2

	6.Перспективи розвитку української пам'яткознавчої науки.		
9.	ПРС 9. Основні напрями, форми та методи використання пам'яток історії та культури в навчально-виховній роботі, залучення здобувачів освіти до їх збереження 1.Групові форми роботи зі здобувачами ЗО середньої та старшої ланки з історичного краєзнавства. 2.Індивідуальні форми роботи з учнями ЗО з історичного краєзнавства. 3.Тематика краєзнавчих досліджень для здобувачів освіти старших класів ЗО України. 4.Внесок закладів вищої освіти України в розвиток пам'яткознавства.	2	
10.	ПРС 10. Музей ЗО – важливий центр збереження та популяризації історико-культурної спадщини 1.Заснування перших музеїв у Україні, їх значення для популярності краєзнавства. 2.Діяльність музеїв при ЗО та закладів передвищої освіти. Музейні фонди, бібліотеки, виставки тощо. 3.Форми музейної позакласної роботи зі здобувачами освіти ЗО. 4.Екскурсії – форми культурно-освітньої діяльності музеїв.	2	
Разом		16	6

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Зміст самостійної роботи	Кількість годин СРС	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Лекція 1. Історичне краєзнавство як невід'ємна частина історичної науки.	5	6
Лекція 2. Вступ. Предмет і завдання історичного пам'яткознавства.	5	6
Лекція 3. Шкільне краєзнавство: питання теорії та методології	5	6

Лекція 4–5. Історія формування традицій збереження культурної спадщини: загальна характеристика	5	6
Лекція 6–7. Історія зародження пам'яткоохоронного руху в Україні та законодавча база нашої держави з питань охорони культурної спадщини	5	6
Лекція 8. «Звід пам'яток історії та культури України» – основа складання державного реєстру пам'яток історії та культури нашої держави. Роль закладів освіти в розвитку історичного краєзнавства	5	6
ПРС 1. Джерела історичного краєзнавства.	5	6
ПРС 2. Методи історико-краєзнавчих досліджень.	5	6
ПРС 3. Становлення краєзнавства як науки XIX – початок XX ст.	5	6
ПРС 4. Історичне краєзнавство XX ст.	5	6
ПРС 5–6. Історія формування традицій збереження культурної спадщини: загальна характеристика	5	6
ПРС 7–8. Сучасна пам'яткоохоронна діяльність	5	6
ПРС 9. Основні напрями, форми та методи використання пам'яток історії та культури в навчально-виховній роботі, залучення здобувачів освіти до їх збереження	5	6
ПРС 10. Музей ЗО – важливий центр збереження та популяризації історико-культурної спадщини	5	6
Разом за семестр	90	108

Передбачено написання рефератів, тез і наукових статей на запропоновані теми СРС.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Назвіть види історико-краєзнавчої діяльності.

2. Які є напрямки історичного краєзнавства?
3. Які об'єкти краєзнавчої діяльності?
4. Назвіть джерела історичного краєзнавства.
5. Які функції історичного краєзнавства?
6. Розкажіть про відображення історії в літописах XVI – першої пол. XVII ст.
7. Що Ви знаєте про відображення історії в хроніках і літописах другої половини XVII – поч. XVIII ст.?
8. Розкажіть про історико-краєзнавчий матеріал козацьких літописів др. пол. XVII–XVIII ст.
9. Зазначте про поширення знань про край в ХУІІ–ХУІІІ ст.
10. Що Ви знаєте про «Історія Малоросії» М. Маркевича як джерело історико-краєзнавчого матеріалу періоду Гетьманщини др. пол. XVII–XVIII ст.?
11. М. Марков – один із перших дослідників місцевої старовини.
12. М. Берлінський – один із перших дослідників історії міста Києва.
13. Розкажіть про краєзнавчу роботу в XIX – на поч. XX ст.
14. Що ви знаєте про журнал «Київська старовина» як джерело значного масиву історико-краєзнавчого матеріалу?
15. «Записки Наукового товариства ім. Шевченка» як джерело історико-краєзнавчої інформації.
16. Зазначте про Товариство Нестора-літописця в Києві.
17. Що ви знаєте про перші музеї на території України?
18. Розкажіть про діяльність Археографічної комісії ВУАН у 1918–1922 рр.
19. Зазначте про краєзнавчу роботу в 20–40-і роки XX ст.
20. Зазначте про краєзнавчу роботу в 50-х–70-х роках XX ст.
21. Що ви знаєте про видання 26-ти томної «Історії міст і сіл Української РСР»?
22. Що ви знаєте про видання 8-ми томної (в 10-ти книгах) «Історії Української РСР»?
23. Що ви знаєте про видання 17-ти томів «Української Радянської енциклопедії» (УРЕ)?
24. Розкажіть про створення та діяльність українського товариства охорони пам'яток історії та культури (УТОПІК).
25. Розкажіть про видання науково-інформаційного бюлетеня «Пам'ятки України».
26. Зазначте про відродження історичного краєзнавства в друг. пол. 80-х –90-х років XX ст.
27. Розкажіть про заснування та зміст діяльності історико-просвітницького товариства «Меморіал».
28. Зазначте про відновлення діяльності товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка.
29. Розкажіть про створення та діяльність Всеукраїнської спілки краєзнавців.

30. Історичні джерела як основа наукового вивчення історії краю.
31. Історичні пам'ятки: речові, етнографічні, топонімічні, писемні.
32. Археологічні пам'ятки та їх значення для історії краю.
33. Топонімічні пам'ятки та методика їх вивчення.
34. Ономастика. Відображення в прізвищах рис характеру, виробничої діяльності людей.
35. Що Ви знаєте про пам'ятки матеріальної культури: садиби-музеї, будинки-свідки подій, меморіальні знаки та ін.?
36. Яке значення історико-краєзнавчої роботи в закладах освіти?
37. Запропонуйте класифікацію шкільного краєзнавства: за змістом; за формою.
38. 4. Назвіть складники предмету шкільного краєзнавства.
39. 5. Визначте основні функції, що реалізуються в складі краєзнавчої співпраці учителів та здобувачів освіти.
40. Які специфічні завдання виконує шкільне краєзнавство?
41. Охарактеризуйте основні положення Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» (1999).
42. Охарактеризуйте основні положення Закону України «Про охорону археологічної спадщини» (2004).
43. Розкажіть про діяльність Ради з питань збереження національної культурної спадщини та Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені О.Т. Гончара.
44. Випишіть у дві колонки основні форми урочної та позаурочної пам'яткознавчої роботи. Порівняйте їх і визначте методичну доцільність проведення.
45. Вкажіть порядок дій учителів історії (класних керівників) – організаторів учнівської екскурсії до визначних пам'ятників історії та культури.

Система поточного та підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів (критерії оцінювання та шкала оцінювання)

Підсумкова оцінка складається з розрахунку 100 балів. Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою балів, отриманих за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточний контроль (оцінка рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час практичних занять і виконання самостійної роботи) та модульного контролю.

Вид контролю	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Форма семестрової атестації (залік)
Максимальна кількість балів	64	16	20	0
№1	ПЗ №1 – 8	СР №1 – 2	МК №1 – 20	
№2	ПЗ №2 – 8	СР №2 – 2		
№3	ПЗ №3 – 8	СР №3 – 2		
№4	ПЗ №4 – 8	СР №4 – 2		
№5	ПЗ №5 – 8	СР №5 – 2		
№6	ПЗ №6 – 8	СР №6 – 2		
№7	ПЗ №7 – 8	СР №7 – 2		
№8	ПЗ №8 – 8	СР №8 – 2		
Разом				100

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента з теми. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- контроль за систематичністю й активністю роботи на практичних заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в кінці семестру в формі заліку за підсумками роботи з курсу.

При оцінюванні рівня знань студента аналізу підлягають:

- **характеристики відповіді:** цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- **якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу):** осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість;
- **рівень володіння розумовими операціями:** вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- **досвід творчої діяльності:** вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

● **самостійна робота:** робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння добувати інформацію з різноманітних джерел (нормативні, програмові, преса), робота з комп'ютерною технікою, системою Internet.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації в викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів і перескладання.

Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності.

Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка».

Політика щодо викладання.

Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Політика курсу

Академічна доброчесність.

Викладання та засвоєння ОК передбачає:

- *сталу волю до сумлінної інтелектуальної праці, орієнтованої на пошук істини та суспільне благо;*
- *суворе дотримання принципів інтелектуальної власності;*
- *підпорядкування своїх дій виключно вимогам та логіці неупередженого наукового дослідження, а не особистим інтересам чи соціальній кон'юктурі;*
- *здатність брати на себе відповідальність за процес та результати дослідження, не фальшувати та не симулювати їх;*

- суворо дотримуватися прав інтелектуальної власності та наукового пріоритету;
- не припускати плагіату: усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату та допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20-25%.
- сприяти утвердженню в науковому співтоваристві норм інтелектуальної відповідальності, чесності, сумління, високих теоретичних стандартів.

Також очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

До всіх здобувачів освіти освітньої компоненти гарантується неупереджене ставлення та справедливе оцінювання результатів роботи. Високо цінується дотримання принципів академічної доброчесності. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і загального рейтингу студентів. Здобувачі, які проявили академічну нечесність під час виконання завдань (тестів) та контрольних заходів, притягуються до академічної відповідальності – нульової оцінки для цього завдання з відповідним зниженням підсумкового балу.

За порушення академічної доброчесності в процесі вивчення курсу здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (тестування, контрольна робота);
- повторне проходження курсу.

Відвідування занять.

Відвідування лекційних занять є важливою складовою навчання та добровільним вибором здобувача вищої освіти. Лекційні та практичні заняття проводяться згідно з розкладом і рекомендованим є їх повне відвідування усіма здобувачами, не враховуючи об'єктивні причини відсутності, про які завчасно має попереджуватися викладач. Результати виконання завдань до практичних занять чи опрацювання питань лекційного курсу (за умов самостійного вивчення) мають бути представлені викладачу на перевірку відповідно до розкладу занять особисто під час їх проведення чи в режимі online, але не пізніше ніж до наступного практичного чи лекційного заняття. Також здобувачі вищої освіти в обов'язковому порядку мають дотримуватися всі строків визначених для виконання всіх видів робіт, які передбачено курсом.

Матеріали самостійно опрацьованих лекцій (тезисний конспект) і практичних робіт мають бути надіслані в Google Classroom курсу чи на e-mail, Viber викладача.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Белашов В. Глухів – столиця Гетьманської України (1708–1782 рр.): (від перших поселень до сучасності). Суми: ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2019. 420 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: навчальний посібник для ВНЗ. Київ, 2018. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/ukraine-history-boyko-7-edition-2018/> (дата звернення 29.08.2024).
3. Вавричин М. Україна на стародавніх картах: кінець XV – перша половина XVII ст. Київ: Наукова думка, 2004. 208 с.
4. Голубко В., Качараба С., Середяк А. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. Ч.1. 130 с. URL: <https://cutt.ly/p43jCkq> (дата звернення 29.08.2024).
5. Голубко В., Середяк А. Методичні засади підготовки історика-краєзнавця: досвід, перспективи. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. 2017. Вип. 3. URL: <https://cutt.ly/w43kJth> (дата звернення 29.08.2024).
6. Дністрянський М.С. Політична географія України: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 144 с.
7. Історичне краєзнавство. Напрями та методи історикокраєзнавчих досліджень : курс лекцій / В.Є. Голубко, А.В. Середяк, Р.Я. Геніга та ін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 304 с. URL: <https://cutt.ly/x43kTlc> (дата звернення 29.08.2024).
8. Котляр Ю.В. Історична географія: навчальний посібник. Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 216 с.
9. Крижанівський В.М. Соціальний та професійний портрет викладачів історії Глухівського учительського інституту (1874–1917 рр.). *Сіверщина в історії України*. 2018. Вип. 11. С. 245–249.
10. Мицик Ю. Нові документи з історії Глухівщини гетьманської доби. *Сіверщина в історії України*. 2018. Вип. 11. С. 144–148.
11. Пам'яткоохоронна робота в закладах загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / укладачі: Прокопчук В.С., Гриценко А.П. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2023. 152 с.
12. Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Київ: КНТ, 2006. 296 с.

Допоміжна

1. Белашов В.І. Гетьманщина мовою документів і матеріалів другої половини XVII–XVIII ст. Збірник документів і матеріалів. Глухів: РВВ ГДПУ ім. О. Довженка, 2006. 184 с.

2. Вечерський В.В. Гетьманські столиці України. Київ: Наш час, 2008. 320 с. URL: <https://cutt.ly/FVfbNf4>(дата звернення 29.08.2024).
3. Вечерський В. Глухів. Малі історичні міста України. Київ: Абрис, 2003. 168 с.
4. Гриценко А.П. Формування Глухівського партизанського загону: правда і вимисли. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 14. Ніжин, 2021. С. 286–288.
5. Дудка І. Патріотичне виховання студентської молоді як складова громадської діяльності вищого навчального закладу. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. С. 56–63.
6. Жаровська О.П. Патріотичне виховання студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету: дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук: 13.00.07. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, 2015. 290 с.
7. Колієнко А.А. Роль партизанських з'єднань у спаленні сіл та селищ Чернігівщини в 1941–1943 рр. *Студентські історичні студії: збірник наукових праць*. Глухів: ГНПУ імені Олександра Довженка, 2022. №8. С. 19–23.
8. Ленченко В. Столиця Гетьманщини Глухів за планами XVIII століття. *Український археографічний щорічник*, 2009. Вип. 13–14. С. 223–240. URL: <https://cutt.ly/m4PalMo>(дата звернення 29.08.2024).
9. Маслак В.І. Проблема незалежності Гетьманщини середини XVII ст. очима сучасних польських істориків. *Наукові записки історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2014. Вип. 40. С. 233–237. URL: <https://cutt.ly/H4PfVM6>(дата звернення 29.08.2024).
10. Науменко В., Нестеренко В. Зона військової адміністрації 1941–1943 рр.: основні напрями окупаційної економічної та соціальної політики. *Україна у Другій світовій війні: погляд з XXI ст.: Історичні нариси* / ред. колегія: В.А. Смолій, Г.В. Боряк, Ю.А. Левенець та ін. Київ: Наукова думка, 2011. С. 368–391.
11. Нестеренко В.А. Умови розгортання радянського партизанського руху в 1941 – на початку 1942 рр. *Сумський історико-архівний журнал*. 2012. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/30049> (дата звернення 29.08.2024).
12. Сердюк І. Полкові міста Гетьманщини в другій половині XVIII ст.: економіка та демографія. *Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура*, 2014. С. 231–270. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5388/1/Serdiuk9.pdf>(дата звернення 29.08.2024).

13. Шаповаленко Є.Ю. Повсякденне життя сільського населення Чернігівщини в роки окупації (1941–1943 рр.): дис. на здобуття ступеня канд. іст. наук: 07.00.01. Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум», 2018. 381 с.
14. Шемшученко Ю. Козацькі ради у Глухові. *Світогляд*, 2008, Вип. 3(4). С. 22–25. URL: <https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad/svit-2008-12-4/svit-2008-12-4-22-shemshushenko.pdf> (дата звернення 29.08.2024).
15. Шишкіна Ю.А. Історія Глухова доби Гетьманщини (за матеріалами Центрального державного історичного архіву України у Києві). *Сіверщина в історії України*, 2013. Вип. 6. С. 260–265. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/74836> (дата звернення 29.08.2024).
16. Baker A.R.H. *Geography and History: Bridging the Divide*. Cambridge University Press. 2003.
17. Kubicek Paul. *The history of Ukraine*. Westport, Connecticut, USA. 221 с. URL: <https://cutt.ly/b4ESQyn>
18. Ploky Serhii. *The Gates of Europe: A History of Ukraine*. New York, 2015. URL: <https://cutt.ly/N4ElzXt>